

4. EDUCACIÓ I RECERCA

Educació i recerca en xifres

Dilació en la resolució i en el cobrament de beques i ajuts en matèria d'educació

Dèficits en les garanties d'equitat en l'admissió d'alumnat en l'educació infantil de segon cicle als centres amb oferta de primer cicle

La integració de centres escolars

Canvis en l'admissió d'alumnat i efectes sobre la segregació escolar

Accessibilitat econòmica als ensenyaments no obligatoris

L'aplicació de la potestat disciplinària en l'àmbit escolar

Retards en la resolució i el cobrament de beques destinades a l'alumnat universitari

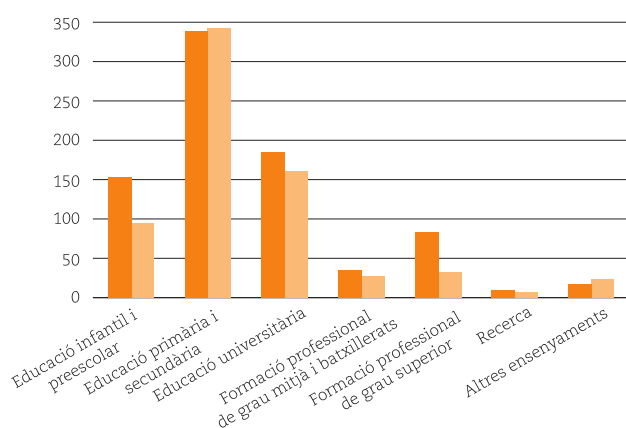
La reclamació dels resultats de les proves d'accés a la universitat i el procés de matrícula universitària

Actuacions d'ofici

Educació i recerca en xifres

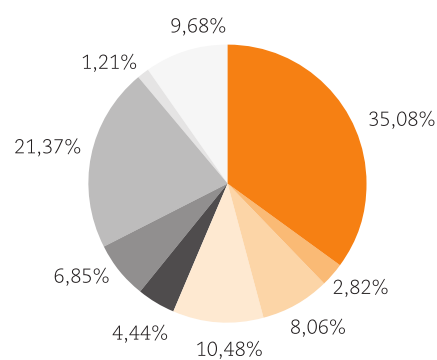
a. Distribució segons la matèria de les actuacions iniciades durant el 2012

Educació i recerca	Queixes	Actuacions d'ofici	Consultes	Total
Educació infantil i preescolar*	149	4	95	248
Educació primària i secundària**	316	22	343	681
Educació universitària	185	-	161	346
Formació professional de grau mitjà i batxillerats	35	-	27	62
Formació professional de grau superior	82	1	32	115
Recerca	10	-	7	17
Altres ensenyaments	16	1	24	41
Total	793	28	689	1.510

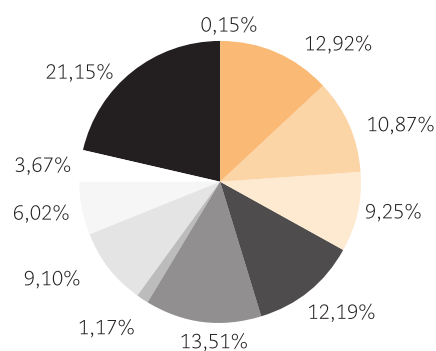
* Educació infantil i preescolar Total (%)

Accés a l'educació i centres	35,08%
Assetjament escolar	2,82%
Beques i ajuts	8,06%
Centres d'ensenyament	10,48%
Drets i deures dels alumnes	4,44%
Necessitats educatives especials	6,85%
Organització i planificació del sistema escolar	21,37%
Professorat	1,21%
Altres	9,68%
Total	100%

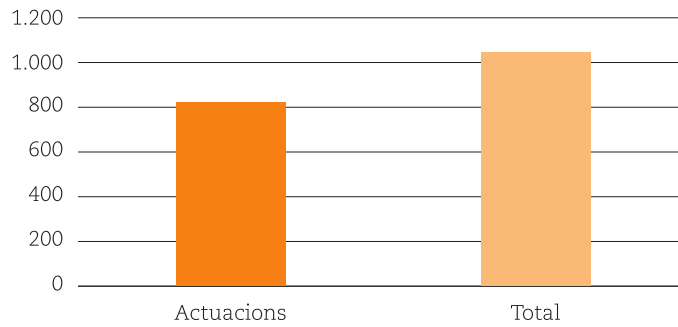
** Educació primària i secundària Total (%)

Absentisme escolar	0,15%
Accés a l'educació i centres	12,92%
Assetjament escolar	10,87%
Beques i ajuts	9,25%
Centres d'ensenyament	12,19%
Drets i deures dels alumnes	13,51%
Estudis	1,17%
Necessitats educatives especials	9,10%
Organització i planificació del sistema escolar	6,02%
Professorat	3,67%
Altres	21,15%
Total	100%

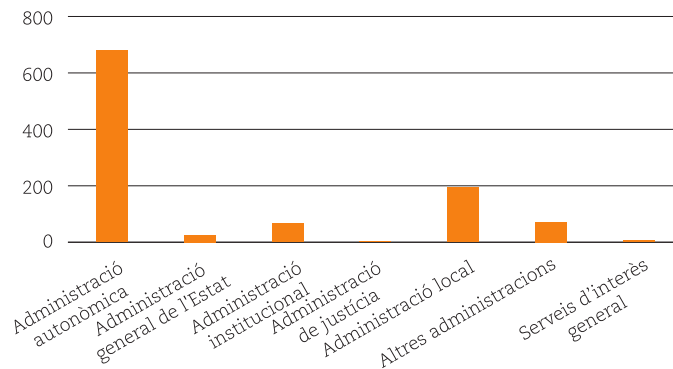
b. Nombre d'administracions afectades en les actuacions

Expedients amb	■ Actuacions	■ Total
Una administració afectada	617	617
Dues administracions afectades	184	368
Tres administracions afectades	20	60
Total	821	1.045

c. Distribució segons les administracions afectades de les actuacions iniciades durant el 2012

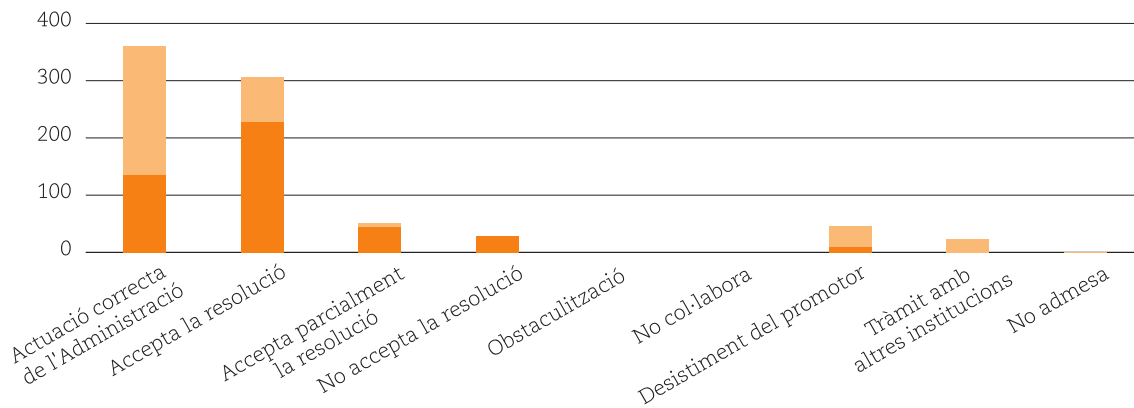
Tipus d'administració	Queixes	Actuacions d'ofici	■ Total
Administració autonòmica	651	28	679
Administració general de l'Estat	26	-	26
Administració institucional	67	-	67
Administració de justícia	2	-	2
Administració local	184	10	194
Altres administracions	67	4	71
Serveis d'interès general	6	-	6
Total	1.003	42	1.045

d. Distribució segons la finalització de les actuacions durant el 2012

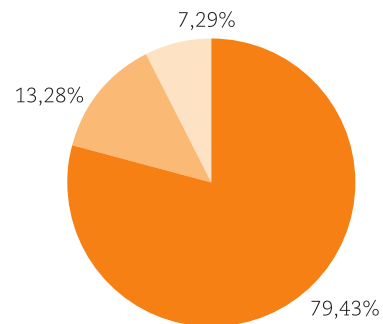
	■ < 2012	■ 2012	Total	
Actuacions en tramitació	368	452	820	50,18%
Actuacions prèvies a la resolució del Síndic	47	341	388	23,75%
Accions posteriors a la resolució del Síndic	321	111	432	26,44%
Actuacions finalitzades	445	368	813	49,76%
Actuació correcta de l'Administració	135	225	360	22,03%
- Abans de la investigació del Síndic	85	133	218	13,34%
- Després de la investigació del Síndic	50	92	142	8,69%
Accepta la resolució	228	77	305	18,67%
Accepta parcialment la resolució	45	6	51	3,12%
No accepta la resolució	28	-	28	1,71%
Obstaculització	-	-	-	0%
No col·labora	-	-	-	0%
Desistiment del promotor	9	37	46	2,82%
Tràmit amb altres institucions	-	23	23	1,41%
No admesa	-	1	1	0,06%
Total	813	821	1634	100%

Actuacions finalitzades i no admeses

e. Grau d'acceptació de les consideracions del Síndic

■ Accepta la resolució	305	79,43%
■ Accepta parcialment la resolució	51	13,28%
■ No accepta la resolució	28	7,29%
Total	384	100%

Dilació en la resolució i en el cobrament de beques i ajuts en matèria d'educació

En els darrers informes anuals, el Síndic s'ha ocupat de destacar les queixes relacionades amb la denegació de determinades prestacions econòmiques, especialment de beques en matèria d'educació, a infants en situació de pobresa, pel fet de no complir els criteris socials i de renda, excessivament restrictius, previstos en les bases que en regulaven la concessió. L'augment de la precarietat econòmica de moltes famílies per l'efecte de la crisi econòmica i la manca d'adequació de les partides pressupostàries de les convocatòries d'ajut a aquesta evolució creixent de les necessitats socials han provocat que aquesta realitat persisteixi amb força en l'actualitat.

En el cas del menjador escolar, per exemple, són prou coneguts els dèficits de cobertura de les beques per als alumnes que presenten una situació socioeconòmica precària: l'increment de dificultats econòmiques d'ençà de l'any 2008 ha coincidit amb un decrement de la partida pressupostària global (ordinària i extraordinària) que el Departament d'Ensenyament ha destinat a ajuts individuals de menjador escolar des del curs 2009/2010.

L'agilitat en la tramitació dels ajuts és fonamental per garantir el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats

Especialment durant l'any 2012, a aquest tipus de queixa s'hi han sumat altres queixes relacionades amb el retard en la resolució i el cobrament d'aquestes prestacions econòmiques en matèria d'educació (ajuts de menjador escolar, beques per a l'estudi, etc.). Val a dir que aquestes prestacions estan destinades a garantir el seguiment normalitzat de l'escolarització per part dels infants en situació de pobresa o a compensar desigualtats en l'accés a determinats recursos o serveis educatius, de manera que l'agilitat a l'hora de tramitar-les acostuma a ser fonamental per assolir els objectius que plantegen.

L'estudi de les queixes, en canvi, posa de manifest que aquestes beques i ajuts es resolen passats mesos de l'inici de curs, i no sempre hi ha previstos els mecanismes per compensar

aquestes desigualtats durant aquest període de manca de resolució. A més, les dificultats pressupostàries de la Generalitat de Catalunya han provocat una demora en els pagaments dels ajuts ja concedits.

En aquest sentit, és il·lustratiu el cas de la concessió de les beques i els ajuts a l'estudi de caràcter general i de mobilitat per al curs acadèmic 2011/2012 per a l'alumnat que cursa estudis postobligatoris (batxillerat i cicles formatius de grau mitjà) i superiors no universitaris (cicles formatius de grau superior). La convocatòria dels ajuts es fa en data de 21 de juliol de 2011 (Ordre EDU/2099/2011) i la resolució es dicta en data 26 de juny de 2012, quan el curs acadèmic ja ha finalitzat. A finals d'octubre del curs següent, el curs 2012/2013 les persones interessades encara no havien percebut l'import de l'ajut.

També n'és un exemple el cas de la concessió de les beques de menjador escolar, en què la resolució i el pagament de l'import als beneficiaris també es produeix amb retard. L'atorgament d'aquests ajuts quan una part important del curs ja ha transcorregut comporta abocar les possibles famílies beneficiàries, moltes de les quals requereixen aquest ajut per garantir l'accés dels seus fills al servei, a una situació d'incertesa afegida a la precarietat econòmica en què ja viuen. Aquest és el cas, per exemple, d'alumnat que no fa ús del servei per impossibilitat econòmica, tot i tenir-ne necessitat, pel fet de no tenir constància de la concessió de l'ajut (pel temor de no ser finalment beneficiari i de contraure un deute no previst amb el promotor del servei, o per la impossibilitat d'anticipar l'import corresponent a la quota del servei, si aquest promotor ho exigeix).

Hi ha persones que reben l'import de determinats ajuts quan el curs ja ha finalitzat

En aquest sentit, convé afegir que el Síndic ha tingut coneixement que escoles amb una composició social especialment desfavorida, que presenten un nombre elevat d'alumnat beneficiari de beques de menjador, i sovint també amb una AMPA sense fons econòmics suficients per compensar aquest retard, han tingut diversos mesos el servei de menjador escolar sense pràcticament usuaris (amb efectes nega-

tius sobre l'absentisme escolar o sobre la nutrició adequada dels infants socialment més desfavorits).

Davant d'aquest fet, el Síndic recorda a les administracions competents que aquestes beques esdevenen un pilar fonamental per promoure l'equitat en el sistema educatiu i el seguiment normal de l'activitat escolar dels alumnes en una situació socioeconòmica desfavorida. Per aquest motiu, considera que aquest retard excessiu en la concessió i en el pagament de les beques i ajuts vulnera el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats dels alumnes amb dificultats econòmiques, i limita

les possibilitats de combatre els efectes de la pobresa infantil.

Aquests retards, a més, poden generar dèficits d'eficiència en el sistema de protecció social. En alguns casos, els serveis socials d'atenció primària han de concedir ajuts d'urgència social per garantir l'accés dels alumnes a aquests recursos i serveis educatius (llibres, menjador escolar, etc.) a famílies que, mesos després, rebran beques i ajuts pels mateixos conceptes del Departament d'Ensenyament i dels consells comarcals, un cop l'Administració hagi resolt les peticions formulades.

Queixa 00782/2012

La persona interessada es queixa que el mes de febrer de 2012 encara no s'ha resolt la sol·licitud de beca de menjador demanada el mes de maig de 2011 per al curs 2011/2012.

El Consell Comarcal del Maresme exposa que la resolució es va dictar el mes de març de 2012, transcorreguts sis mesos de l'inici de curs. Aquesta administració comarcal afegeix que aquest retard en la resolució es va produir perquè encara no havia signat l'addenda econòmica corresponent al curs 2011/2012 amb el Departament d'Ensenyament, i que la notificació d'aquesta administració sobre l'import pendent de pagament per a ajuts de menjador no es va produir fins al final del mes de febrer de 2012.

Amb relació a aquests casos, el Síndic ha recordat al Consell Comarcal del Maresme i al Departament d'Ensenyament que els ajuts de menjador escolar suposen una mesura fonamental per compensar desigualtats econòmiques en l'accés a aquest servei educatiu, com estableix, entre d'altres, l'article 6 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació, i també per garantir el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats.

Dèficits en les garanties d'equitat en l'admissió d'alumnat en l'educació infantil de segon cicle als centres amb oferta de primer cicle

En el marc de diverses queixes, el Síndic va constatar que no hi havia un criteri clar sobre com procedir en l'al·legació de la condició d'existència de germans escolaritzats al centre en el procés d'admissió en el cas d'alumnat que sol·licita plaça a un centre que disposa d'oferta d'educació infantil de primer cicle. Hi ha centres privats concertats que apliquen aquest criteri de prioritat a alumnat que accedeix a P3 amb germans escolaritzats al primer cicle d'educació infantil al mateix centre, i d'altres que, en la mateixa situació, no reconeixen aquest criteri de germans.

Davant d'aquesta situació, i a petició del Síndic de clarificar i d'homogeneïtzar els criteris que cal seguir en l'aplicació del criteri de germans al centre, el Departament d'Ensenyament exposa que la normativa que regula l'admissió d'alumnat, la Resolució ENS/315/2012, de 23 de febrer, quan defineix estrictament el *criteri de germans escolaritzats al centre* no diferencia, en l'aplicació, l'etapa educativa en què ha d'estar escolaritzat el germà, ni tampoc si aquesta etapa ha de ser objecte de concert ("s'entén que un alumne o alumna té germans escolaritzats al centre quan aquests hi estan escolaritzats en el moment de presentar la sol·licitud de preinscripció").

Amb tot, el Síndic recorda que la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, estableix que l'accés al sistema educatiu s'ha de produir en condicions d'igualtat i que, per garantir l'exercici efectiu d'aquest dret, el Govern regula un procediment únic d'accés als centres públics i als centres privats sostinguts amb fons públics (art. 4). Entre altres aspectes, aquesta mateixa llei afegeix que en cap cas el procediment d'admissió dels alumnes als ensenyaments de primer cicle d'educació infantil sostinguts amb fons públics no implica el dret d'accés amb relació als ensenyaments posteriors (art. 47.6).

En aquesta mateixa línia, el Síndic també recorda que la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (art. 84.8), i el Decret 75/2007, de 27 de març, pel qual s'estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres en els ensenyaments sufragats amb fons públics (art. 2.5), preveuen que als centres privats concertats que imparteixen diverses etapes educati-

ves el procediment inicial d'admissió es faci al curs que correspongui a la menor edat dels que són objecte de concert.

Si bé aquests preceptes fan referència a l'alumnat que participa directament en el procés d'admissió, a criteri d'aquesta institució, l'esperit de la norma esmentada anteriorment pretén garantir condicions similars als diversos centres educatius i als diversos sectors de titularitat en el procés d'admissió d'alumnat, a fi de poder evitar desequilibris en la demanda i fomentar la igualtat d'oportunitats en l'accés als centres. L'aplicació d'aquest criteri per als que tenen germans a l'educació infantil de primer cicle suposa un avantatge per als centres privats que disposen d'aquesta oferta respecte a la resta de centres privats i també respecte al sector públic.

Aplicar el criteri d'admissió de tenir germans al primer cicle d'educació infantil vulnera el principi d'equitat

I, ahora, la norma també preveu que l'accés a l'educació infantil de primer cicle o a altres ensenyaments no sufragats amb fons públics no suposi un avantatge en relació amb la resta d'alumnat que vol accedir al mateix centre, entre altres motius, perquè l'admissió als centres privats que tenen oferta educativa no sufragada amb fons públics, com passa amb l'educació infantil de primer cicle, no es regeix pel Decret 75/2007, de 27 de març, ni per les garanties objectives d'igualtat que preveu la norma.

La Llei 12/2009 és clara quan impedeix que el procediment d'admissió dels alumnes als ensenyaments de primer cicle d'educació infantil sostinguts amb fons públics es vinculi amb el dret d'accés amb relació als ensenyaments posteriors (art. 47.6). Malgrat que la vinculació de l'alumne amb el centre on cursa el primer cicle és més forta pel fet d'estar-hi escolaritzat que pel fet de tenir-hi un germà matriculat, la Llei no dona prioritat en l'accés a l'educació de segon cicle.

Així, si la norma prohibeix l'aplicació d'una prioritat que podria tenir una justificació més clara perquè no s'ajustaria al principi d'igualtat d'oportunitats, i perquè l'accés a aquest primer cicle no està sotmès a una regulació

objectiva de l'Administració educativa, cal entendre que tampoc admet aquesta prioritat quan el grau de vinculació és menor, atès que tampoc no s'ajustaria al principi d'igualtat d'oportunitats.

Des d'aquesta perspectiva, doncs, l'aplicació del criteri d'existència de germans en el procés d'admissió al centre en el cas d'alumnat que tingui germans escolaritzats a l'educació infantil de primer cicle pot contravenir determinats principis que inspiren l'ordenament jurídic vigent i que tenen a veure amb les garanties d'igualtat en l'accés als centres educatius sufragats amb fons públics.

Fetes aquestes consideracions, el Síndic demana al Departament d'Ensenyament que

interpreti el criteri d'existència de germans matriculats al centre d'acord amb el principi d'igualtat d'oportunitats en educació, i que aprofiti l'elaboració del nou decret d'admissió d'alumnat per regular de manera més clara aquest aspecte.

Això permetria evitar algunes situacions que també poden vulnerar el principi d'igualtat d'oportunitats en educació relacionades amb l'existència d'irregularitats en l'admissió. Per exemple, el Síndic ha tingut coneixement que hi ha centres privats concertats que deneguen l'accés a l'oferta de primer cicle no subjecta a concert a infants que tenen germans grans escolaritzats en altres escoles i que previsiblement no faran el segon cicle d'educació infantil al mateix centre.

Actuació d'ofici 01245/2011

El Síndic va tenir coneixement que, suposadament, hi havia centres d'educació infantil de segon cicle sufragats amb fons públics que tenien oferta d'educació infantil de primer cicle i que en el procés d'admissió al segon cicle computaven els punts de germans escolaritzats en el primer cicle.

Per poder estudiar aquest assumpte, el Síndic va decidir obrir una actuació d'ofici i fer l'exercici de revisar el procés d'admissió a alguns dels centres que tenien els dos cicles d'educació infantil.

L'anàlisi d'aquests casos va constatar que no hi havia un criteri clar i coincident a l'hora d'aplicar aquest criteri, ni per part dels centres, ni per part dels diversos serveis territorials del Departament d'Ensenyament.

La integració de centres escolars

Al llarg de l'any 2012, el Síndic de Greuges ha rebut nombroses queixes referides al tancament de diversos centres escolars i a la seva integració en altres centres de la zona en municipis com ara Reus, Tarragona, la Canonja o Olèrdola, especialment perquè són centres amb demanda elevada i amb projectes educatius de centre singulars i ben valorats per les famílies.

L'estudi de les queixes posa de manifest que, en general, el Departament d'Ensenyament justifica aquesta decisió d'acord amb les previsions d'evolució demogràfica decreixent en aquests municipis, a la necessitat de racionalitzar la inversió en centres en el context actual de limitacions pressupostàries, a la necessitat de millorar les condicions materials d'escolarització de l'alumnat dels centres suprimits, ubicats en instal·lacions provisionals, a la disponibilitat d'oferta sobrant a la zona (o propera a la zona) per donar resposta a les necessitats d'escolarització existents, etc.

En aquest sentit, el Síndic recorda que la mesura adoptada d'integrar dos centres es fa en el marc del manament del Departament d'Ensenyament de programar l'oferta educativa, tal com estableixen els articles 44, 45 i 74 de la Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, que atorga competències a l'Administració educativa a l'hora de crear, modificar i suprimir centres escolars. Aquesta mesura, doncs, si bé pot ser discutida legítimament per membres de la comunitat escolar dels centres afectats, atès que modifica les seves condicions d'escolarització, *per se* no suposa una vulneració de drets.

Tot i que la integració de centres educatius comporta riscos, no suposa una vulneració de drets

Amb tot, el Síndic també recorda que aquesta mesura es pot adoptar sempre que la integració no malmeti les condicions de qualitat i equitat en què els alumnes estaran escolaritzats, condicions que també protegeix tant la Llei orgànica d'educació com la Llei d'educació de Catalunya.

La decisió del Departament d'Ensenyament d'integrar dos centres, doncs, requereix que la mateixa Administració educativa iniciï actuacions específiques per poder desenvolupar

aquest procés sense vulnerar drets de l'alumnat actualment escolaritzat i de les seves famílies, i garantint que l'oferta educativa que en resulti respongui a criteris de qualitat i d'equitat en la planificació educativa.

De fet, la mateixa integració té riscos relacionats, per exemple, amb la possible sobreocupació de determinats centres de la zona (o zones contigües), depenent de com es gestioni el procés de reubicació de les famílies escolaritzades als centres suprimits, especialment si la previsió de la davallada demogràfica no es confirma en el futur; o també amb la possible manca de garanties d'unes condicions d'accessibilitat geogràfica al nou centre adequades, quan el centre alternatiu és distant del centre que se suprimeix. L'adopció d'aquesta mesura, doncs, obliga les administracions afectades a trobar solucions a la problemàtica que planteja.

La demanda d'un centre no ha de ser el criteri principal que cal tenir en compte en la programació de l'oferta

A més, en la línia del punt anterior, hi ha persones interessades que apel·len al dret de llibertat d'elecció de centre, a l'opció feta en el procés d'admissió per un determinat projecte educatiu i a l'elevada demanda del centre per justificar el seu desacord amb la integració de centres.

En vista d'aquests arguments, d'una banda, el Síndic recorda que el criteri de demanda real (solicituds presentades en primera opció per les famílies) d'un determinat centre no és necessàriament l'aspecte principal que cal tenir en compte en la programació de l'oferta, i que el grau de demanda del centre no és determinant del nivell de qualitat ofert, però sovint sí de determinats problemes d'inequitat. Pel que fa al seguiment de criteris de demanda en la planificació de l'oferta, és a dir, de mantenir o crear noves places als centres amb sobredemanda, el Síndic defensa que la decisió sobre la programació de l'oferta ha de prendre en consideració altres criteris d'interès general, abans que la demanda rebuda per cada centre o per cada zona.

I, d'altra banda, el Síndic recorda que l'ordenament jurídic no reconeix el dret de l'alumnat i les seves famílies a un determinat projecte educatiu. En tot cas, la Llei 12/2009, d'educació, estableix,

en l'article 91, que tots els centres vinculats al Servei d'Educació de Catalunya han de disposar de projecte educatiu, i afegeix, en l'article 93, que les administracions han de garantir que els centres públics siguin un referent de qualitat educativa i d'assoliment dels objectius d'excel·lència i d'equitat, entre d'altres.

Encara que la llei no reconeix el dret a un determinat projecte educatiu les famílies han de poder conèixer el projecte del centre i participar en la seva aprovació

Més enllà d'aquests trets comuns, que han de quedar garantits, és ben cert que l'ordenament jurídic també preveu que els centres tinguin un marge d'autonomia per definir un projecte educatiu propi. El caràcter singular d'un centre (per ideari, per confessionalitat, per enfocament pedagògic, etc.), però, no genera drets entorn de l'admissió d'alumnat, ni tampoc l'obligació de garantir a les famílies una oferta alternativa de les mateixes característiques.

Dit això, la Llei 12/2009 també incorpora el dret de les famílies a conèixer el projecte educatiu

de centre i a participar en la seva aprovació a través del consell escolar de centre, alhora que consagra la participació de la comunitat educativa en general i la implicació de les famílies en particular com a principis bàsics del sistema educatiu.

En vista d'aquesta consideració, el Síndic demana al Departament d'Ensenyament que es treballi conjuntament amb les comunitats educatives dels centres objecte d'integració en la definició d'objectius comuns que permetin incorporar les millors pràctiques de referència dels dos centres, consensuant una única línia metodològica, a fi que aquest procés d'integració dels projectes educatius de centre sigui reeixit. I també demana que s'informi les famílies sobre el nou projecte educatiu de centre que resulti de la integració, respectant en la mesura que sigui possible els trets principals dels projectes educatius originals, i que aquest nou projecte sigui aprovat en el marc del nou consell escolar de centre (o alternativament, en cas que no estigui previst renovar-ne la composició després del procés d'integració sofert, a fi d'adequar l'elecció de representants a la nova realitat del centre, buscar la manera de garantir la participació de les famílies i de la resta de membres de la comunitat escolar, encara que sigui a través del consell escolar de l'escola objecte de tancament quan encara estiguin en funcionament).

Q 01576/2012 i altres

El Síndic ha rebut diverses queixes referides al tancament de l'escola Olga Xirinacs de Tarragona. El Consell Escolar manifestava la seva disconformitat amb aquest tancament i sol·licitava, entre altres aspectes, que es traslladés el centre a unes altres instal·lacions o que es fessin les reformes necessàries a les instal·lacions provisionals existents, sempre amb l'objectiu de mantenir el seu projecte educatiu. No estava conforme amb la fusió amb altres centres, tal com havia previst el Departament d'Ensenyament.

L'estudi d'aquestes queixes va concloure que l'evolució de les sol·licituds d'admissió d'alumnat al municipi justificava la supressió d'oferta per part del Departament d'Ensenyament, i que aquesta administració, d'acord amb les seves competències i amb la discrecionalitat de què disposa en la programació de l'oferta educativa, tenia prou arguments per tancar l'escola Olga Xirinacs, ubicada en instal·lacions provisionals, i integrar-la en una altra escola del municipi. Malgrat la manca d'irregularitat, el Síndic va demanar, entre altres aspectes, que es garantís l'acompanyament adequat de les famílies afectades en el procés de reubicació i també que es treballés amb les direccions dels dos centres per fusionar els projectes educatius i adequar el funcionament dels òrgans de participació de la comunitat escolar a la nova realitat.

Canvis en l'admissió d'alumnat i efectes sobre la segregació escolar

Després de l'aprovació del Decret 10/2012, de 31 de gener, de modificació del Decret 75/2007, de 27 de març, pel qual s'estableix el procediment d'admissió de l'alumnat als centres en els ensenyaments sufragats amb fons públics, que incorpora definitivament el criteri de desempat per a l'alumnat que hagi tingut familiars escolaritzats al centre per al qual es presenta la sol·licitud, ja exposat en l'informe anual precedent, val a dir que els principals canvis existents en matèria d'admissió d'alumnat aplicats pel Departament d'Ensenyament han tingut relació amb les ampliacions de la grandària de les zones escolars en diversos municipis i també amb les ampliacions de ràtio a molts centres, especialment després de l'aprovació del Reial decret llei 14/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu.

Amb l'excepció d'algun canvi puntual, com ara l'aprofitament, per primer cop a la ciutat de Barcelona, de l'instrument de la reserva de places per a alumnat amb necessitats educatives específiques per promoure l'escolarització equilibrada, convé assenyalar que les mesures adoptades en matèria d'admissió d'alumnat han estat més orientades a reforçar la llibertat d'elecció de centre que a combatre la segregació escolar, tot i que aquest problema continua vigent i vulnera el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats.

És significatiu que, tot i que l'any 2012 el Departament d'Ensenyament va modificar el decret d'admissió d'alumnat vigent fins aleshores amb nous criteris de prioritat, encara avui no s'hagi desplegat l'article 48.1 de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC), que preveu l'establiment territorial de la proporció màxima d'alumnes amb necessitats educatives específiques per centre. Malgrat que aquest és el principal instrument de lluita contra la segregació escolar que va aportar la LEC, està pendent de desplegament des de l'any 2009.

Pel que fa a les àrees de proximitat, durant els darrers anys diversos municipis, com ara Barcelona, Mataró o Cornellà de Llobregat, han fet modificacions en la zonificació escolar que tendeixen cap a la configuració de models de zona única o cap a models amb

àrees de proximitat més grans, amb un nombre més elevat de centres públics i concertats.

Des de la perspectiva de la defensa dels drets dels infants, i específicament del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, el Síndic recorda la necessitat de valorar els models de zonificació escolar no només sobre la base de criteris de satisfacció de la demanda o d'ampliació de les opcions de tria de les famílies, sinó també, i sobretot, pels seus efectes sobre l'equitat en l'admissió d'alumnat. La LEC estableix el deure de respectar el dret a l'elecció de centre en el procés d'admissió d'alumnat, però també de promoure els principis d'equitat, inclusió educativa i foment de la cohesió social que regeixen l'accés al sistema educatiu.

Les noves mesures en matèria d'admissió d'alumnat estan més orientades a reforçar la llibertat d'elecció de centre que a combatre la segregació escolar

La zonificació escolar és un dels instruments de planificació educativa que té més incidència, tant en la reproducció de la segregació escolar com en la promoció de l'equitat en l'admissió d'alumnat als centres escolars. Prova d'aquest fet és que la mateixa LEC regula aspectes bàsics de les àrees d'influència en l'article 48, relatiu a la coresponsabilització de tots els centres en l'escolarització equilibrada d'alumnes.

Des d'aquesta perspectiva, el Síndic demana al Consorci d'Educació de Barcelona i al Departament d'Ensenyament que estudiïn l'efecte que poden tenir els nous models de zonificació escolar, amb zones úniques o àrees més grans, en la lluita contra la segregació escolar i que garanteixin l'aprofitament de la zonificació escolar com a instrument per combatre aquest fenomen.

Pel que fa a les ampliacions de ràtio, el Reial decret llei 14/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu, que preveu

ampliar fins a un 20% les ràtios d'alumnat per grup. Les dades sobre el procés de preinscripció fetes públiques pel Departament d'Ensenyament el juny de 2012 posen de manifest, d'una banda, que per al curs 2012/2013 pràcticament no hi ha grups que exhaureixin la possibilitat d'ampliar les ràtios a un 20% (30 alumnes per grup a educació infantil i primària i 36 a educació secundària obligatòria), però també que el nombre de grups amb ràtios ampliades s'ha incrementat substancialment fins a 1.202 grups de P3 (un 35,8% del total de grups, un 54,7% del total en el sector concertat).

Cal estudiar l'impacte dels canvis en els models de zonificació i de les ampliacions de ràtio sobre la segregació escolar

Davant d'aquest fet, d'entrada, el Síndic de Greuges recorda que la mesura d'ampliar ràtios es fa en el marc del manament del Departament d'Ensenyament de programar l'oferta educativa, d'acord amb el que preveu l'ordenament jurídic vigent. No obstant això, Síndic també recorda que, depenent de com s'apliquin, les ampliacions de ràtio i de grups poden condicionar clarament el dret dels infants a una educació de qualitat i en igualtat d'oportunitats.

Des de la perspectiva de la qualitat, la mateixa Llei orgànica 8/1985, de 3 de juliol, reguladora del dret a l'educació estableix, en l'article 14, que "tots els centres docents han de complir uns requisits mínims per impartir els ensenyaments amb garantia de qualitat", i entre aquests requisits hi ha el nombre de llocs escolars per grup i per centre. Les situacions que sobrepassin els nivells mínims establerts, doncs, tot i que estiguin autoritzades per norma, especialment les situacions de sobreràtio, tenen incidència en la qualitat de l'educació.

Des de la perspectiva de la igualtat d'oportunitats, cal recordar que la proliferació d'ampliacions de ràtio als centres amb una demanda més gran tendeix a dificultar la consolidació de la demanda dels centres menys sol·licitats, generalment amb una composició social més desfavorida. En aquest sentit, el Síndic considera que la programació de l'oferta no ha d'estar només condicionada als criteris de demanda, és a dir, de crear noves places als centres amb sobre demanda, sinó que també ha de ponderar els efectes que aquesta decisió genera en l'equitat del sistema.

Alhora, convé afegir que la proliferació de ràtios en el procés ordinari d'admissió també limita l'ús de les ampliacions de ràtio com a instrument per fomentar l'escolarització equilibrada d'alumnat en la matrícula fora de termini, que és l'únic ús que preveu el Decret d'admissió d'alumnat amb caràcter excepcional. L'aprovació del Reial decret llei 14/2012 suposarà institucionalitzar les ampliacions de ràtio abans d'iniciar el curs escolar, en el mateix període ordinari d'admissió, seguint l'ordre de les llistes d'espera. D'aquesta manera, l'instrument previst en la normativa d'ampliar ràtios a partir de l'inici de curs per garantir l'escolarització equilibrada de l'alumnat amb necessitats educatives específiques en el procés d'admissió fora termini no es podrà aplicar (o s'aplicarà de manera més limitada) als centres que presentin una demanda més consolidada en la preinscripció i en què ja s'hagin aplicat ampliacions de ràtio amb alumnat ordinari. En definitiva, depenent de com s'apliquin les ampliacions de ràtio previstes en el Reial decret llei 14/2012, el marge d'actuació del Departament d'Ensenyament per combatre la segregació escolar, doncs, es pot veure limitat.

El Síndic demana que en l'aplicació del Reial decret llei 14/2012 el Departament d'Ensenyament preservi el marge d'actuació de què disposa en l'ús de les ampliacions de ràtio com a instrument per fomentar l'escolarització equilibrada de la matrícula fora de termini, tal com preveu la LEC.

Actuació d'ofici 06964/2011

El Síndic constata que hi ha municipis com ara Montcada i Reixach o Sabadell que no compleixen la previsió que recullen la LOE i la LEC segons la qual les àrees de proximitat han de ser les mateixes per als centres públics i per als centres privats concertats. Precisament, aquest és un dels instruments de planificació educativa que incorpora la normativa per promoure l'escolarització equilibrada d'alumnat, amb l'objectiu que centres públics i centres concertats presentin una demanda educativa de característiques similars.

En general, són municipis que tendeixen a tenir un model de zonificació amb diverses àrees territorials d'influència per a centres públics i un model de zonificació diferenciat per a centres concertats, o bé de zona única o d'àrees territorials més grans. Això significa que els centres públics poden escolaritzar amb punts de proximitat només els infants del seu entorn geogràfic immediat, mentre que els centres concertats poden escolaritzar amb punts de proximitat infants residents en altres zones del municipi.

Fins ara, el Departament d'Ensenyament ha defensat l'adequació de models de zonificació diferenciats per a centres públics i concertats per la bona acceptació que tenen entre la comunitat educativa dels seus municipis (absència de queixes) i sobretot per la distribució geogràfica desigual de centres públics i concertats en el territori i per la suposada necessitat de garantir a qualsevol infant del municipi opcions de tria amb punts de proximitat tant a centres de titularitat pública com a centres de titularitat privada.

En aquest sentit, el Síndic considera que establir un model de zonificació escolar en el qual no hi hagi representat un centre concertat en una de les zones no vulnera el dret d'elecció de centre que estableix l'ordenament jurídic. La normativa no obliga l'Administració educativa a incorporar en les àrees d'influència oferta privada, encara que al municipi n'hi hagi. Les famílies que ho decideixin tenen dret a escollir centres de titularitat privada, siguin dins la pròpia àrea d'influència o no, i així és com es respecta aquest dret d'elecció.

L'ordenament jurídic no reconeix el dret de qualsevol alumne a obtenir plaça en un centre privat concertat, per la qual cosa aquesta premissa no s'ha de considerar necessàriament en la zonificació escolar. No obstant això, l'ordenament jurídic sí que estableix el deure de l'Administració educativa de promoure l'escolarització equilibrada de l'alumnat i l'equitat en la composició social dels centres a través dels instruments de què disposa, entre els quals assenyala específicament la mateixa zonificació escolar per a centres públics i concertats.

Accessibilitat econòmica als ensenyaments no obligatoris

Els ensenyaments no obligatoris, bé per la manca de garanties de gratuïtat, bé per la no-obligatorietat, conformen l'àmbit de l'educació reglada amb més desigualtats d'accés. Els infants socialment menys afavorits tendeixen a accedir més tard al sistema educatiu que els infants socialment afavorits, i també tendeixen a abandonar-lo abans, de manera prematura, amb nivells més baixos d'assoliment d'ensenyaments postobligatoris.

Si les polítiques de promoció de l'escolarització de la primera infància són clau a l'hora de garantir la igualtat d'oportunitats socials i educatives dels infants, també ho és la provisió d'oferta de formació professional. Des del moment en què conforma l'itinerari formatiu preferent entre els grups socials desfavorits, més orientats cap a la inserció laboral i cap a trajectòries formatives professionalitzadores, la formació professional representa un sector educatiu estratègic a l'hora de combatre els efectes de la pobresa en l'accés als ensenyaments postobligatoris en general i a l'educació superior en particular.

Malgrat aquesta importància, les restriccions pressupostàries aplicades pel Departament d'Ensenyament en diversos àmbits educatius també han derivat en augments o noves incorporacions de quotes o taxes que l'alumnat ha de satisfer per accedir a aquests ensenyaments: és el cas de l'increment de quotes a moltes escoles bressol de Catalunya i també de la creació d'un preu públic per a la matriculació als cicles formatius de grau superior.

Els sistemes de tarifació social segons la renda faciliten un accés més equitatiu als ensenyaments no obligatoris

En termes generals, el Síndic reconeix que, d'acord amb el que preveu l'ordenament jurídic, aquests increments de taxes i quotes no suposen formalment una irregularitat de les administracions implicades. La Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació, no incorpora l'educació infantil de primer cicle o la formació professional de grau superior entre els ensenyaments declarats

gratuïts, ni tampoc el deure de l'Administració de garantir l'accés gratuït a aquests ensenyaments.

No obstant això, el Síndic alerta del risc de malmetre un dels pilars fonamentals del nostre estat del benestar i un dels drets educatius bàsics, la gratuïtat de l'ensenyament, i recorda als poders públics el deure de garantir l'accés a aquests ensenyaments en condicions d'equitat, tal com estableix la Llei 12/2009, d'educació, en part, a través de polítiques de beques i ajuts.

La imposició d'un cost en l'accés a l'oferta formativa pot representar un obstacle per a la participació de la població socialment menys afavorida, i davant d'aquest obstacle, el Síndic considera que l'existència d'un preu públic no ha d'impedir a les persones amb menys recursos econòmics accedir a la formació.

La reducció de les aportacions que el Departament d'Ensenyament fa als municipis ha donat lloc a increments de preus a les llars d'infants en alguns casos inassolibles per a les famílies, com s'ha pogut observar a través de les queixes que el Síndic ha rebut en relació amb aquesta qüestió.

Els increments de quotes a les escoles bressol exclouen les famílies amb rendes més baixes

Val a dir que, en alguns municipis, s'ha optat per establir sistemes de tarifació social en funció de la renda de la unitat familiar, de vegades, fixats a partir de l'indicador de renda de suficiència (IRSC). El Síndic valora molt positivament aquests sistemes, atès que es tracta d'un tipus d'estructura tarifària que facilita un accés més equitatiu al servei perquè té en compte el nivell d'ingressos familiars.

Tanmateix, les queixes rebudes posen de manifest que, si bé alguns municipis han assumit part de l'aportació que havia estat fent el Departament d'Ensenyament, la qual cosa ha suposat increments de quotes limitats, en molts d'altres la part de finançament que ha deixat d'aportar el Departament d'Ensenyament ha estat traslladada íntegrament a les quotes que satisfan les famílies. Fins i tot, alguns ajuntaments també han reduït la seva aportació al finançament de les escoles bressol. En aquests casos, s'han produït incre-

ments de quotes que deixen fora de l'accés al servei les famílies amb rendes més baixes.

Es tracta de quotes que, malgrat que se'ls apliquin sistemes tarifaris en funció de la renda, afecten l'accés a les escoles bressol en condicions d'equitat, tal com preveu específicament la Llei 12/2009, que estableix que l'educació infantil ha de prevenir i compensar els efectes discriminadors de les desigualtats d'origen social, econòmic o cultural (art. 56.1).

Aquest increment de quotes és un dels factors que explica, juntament amb la crisi econòmica i amb l'augment de la taxa d'atur, que el nivell de demanda d'aquests serveis hagi disminuït en molts municipis en els darrers anys (fet que, al seu torn, ha comportat el tancament d'escoles bressol públiques en diferents municipis). En aquest sentit, el Síndic suggereix a aquests ajuntaments que aquest tancament sigui una suspensió temporal del servei, amb la previsió que una millora de la conjuntura econòmica pugui fer augmentar la demanda.

Pel que fa a la formació professional, com s'exposava, el Síndic ha rebut diverses queixes referides al pagament de preus públics per a la matriculació als cicles formatius de grau superior (CFGs).

En el cas del preu públic per a la matrícula dels cicles formatius de grau superior, l'Ordre ENS/181/2012, de 22 de juny, incorpora facilitats en el pagament del preu públic, com ara el fraccionament en dues parts iguals, que s'han d'ingressar en els mesos de juliol i de setembre (article 3), i també exempcions i bonificacions (article 4). A priori, aquestes bonificacions i exempcions milloren l'accessibilitat econòmica de l'oferta de CFGs a una part important d'alumnat que presenta una situació socioeconòmica precària.

Amb tot, l'ordre esmentada estableix la possibilitat de retorn del 50% del preu públic per a als alumnes que obtinguin, per al mateix curs acadèmic, una beca o ajut a l'estudi del Ministeri d'Educació, i que no hagin pogut acreditar aquest fet en el moment de formalitzar la matrícula (article 5).

El procediment establert preveu que aquests alumnes que sol·liciten la beca hagin d'ingressar l'import del preu per matrícula que els correspongui abans d'iniciar el curs i que, en tot cas, un cop hagin obtingut la beca o ajut a l'estudi del Ministeri d'Educació (després d'acreditar-ho davant de la direcció del centre), se'ls retorna l'import.

Calen alternatives al pagament anticipat de la formació professional de grau superior per als alumnes desfavorits

Davant d'aquest fet, el Síndic recorda al Departament d'Ensenyament que aquesta bonificació esdevé fonamental per promoure l'equitat en l'accés als CFGs dels alumnes en una situació socioeconòmica desfavorida, i considera que l'exigència d'anticipar l'import del preu públic fins que el Ministeri d'Educació no resolgui la convocatòria d'ajuts no afavoreix l'exercici efectiu del dret a l'educació en igualtat d'oportunitats dels alumnes amb més dificultats econòmiques i limita les seves possibilitats d'accés als CFGs. Per aquest motiu, el Síndic recomana al Departament d'Ensenyament que estableixi procediments alternatius en el pagament dels preus públics per als alumnes socialment desfavorits, a fi d'evitar que hagin d'anticipar recursos econòmics que els són escassos.

De la mateixa manera que amb l'accés a l'educació infantil de primer cicle, i atès que l'oferta de formació professional encara avui és quantitativament deficient a Catalunya en termes comparatius amb altres països europeus, el Síndic també suggereix al Departament d'Ensenyament que estudiï si la creació d'un preu públic incideix en el nivell de demanda dels CFGs i atenua la tendència de creixement sostingut d'alumnat experimentada en els darrers anys.

Queixa 03950/2012

Aquesta queixa té relació amb la incorporació de la taxa per a l'estudi dels cicles formatius de grau superior. La persona interessada, que estava a l'atur i que tenia la intenció d'estudiar aquests ensenyaments, va exposar que la incorporació d'aquesta taxa li suposava una dificultat afegida en l'accés a l'oferta.

El Síndic recorda a l'Administració la necessitat de garantir l'accessibilitat econòmica a aquesta oferta de l'alumnat amb més dificultats econòmiques i la conveniència que els alumnes no hagin d'anticipar la taxa establerta en els casos en què, per raons socioeconòmiques, els serà retornada.

Queixa 05856/2012

El Síndic va rebre una queixa referida a l'increment de preus produït en una escola bressol municipal. La persona interessada assenyalava que s'havia introduït una modificació en les tarifes, que passaven a determinar-se en funció de la renda familiar, tot i que les quotes resultants eren desproporcionades amb els ingressos de les famílies i duplicaven, en el seu cas, la del curs anterior i arribaven a ser superiors a moltes llars d'infants privades.

Un cop estudiada la informació facilitada per l'ajuntament corresponent, el Síndic va observar que, en el cas hipotètic d'una família de tres membres amb uns ingressos anuals de 10.000 euros, l'esforç econòmic que havia de fer per escolaritzar (amb menjador) un fill a l'escola bressol municipal equivalia al 28,6% dels seus ingressos, i aquest esforç relatiu anava disminuint a mesura que s'incrementaven els ingressos familiars, tot i l'augment de quotes. El Síndic també va constatar, amb la informació rebuda, que més enllà de la reducció de la subvenció del Departament d'Ensenyament, el gruix del finançament de l'escola bressol era assumit per les famílies a través de les quotes (el 77%) davant només el 7% assumit per l'Ajuntament.

Amb aquestes dades, el Síndic va considerar que, tot i diferenciar-se en funció de la renda del nucli familiar, les quotes aplicades podien afectar l'equitat perquè deixaven fora de l'accés al servei les famílies amb rendes més baixes. Per aquest motiu, va recordar a l'ajuntament que hauria de garantir l'accés a l'escola bressol en condicions d'equitat, amb tarifes que no tinguessin caràcter exclouent, i va suggerir a aquesta administració que valorés les quotes resultants i la seva idoneïtat per garantir l'accés dels infants amb famílies en situació econòmica més desfavorida.

L'aplicació de la potestat disciplinària en l'àmbit escolar

El Síndic ha rebut diverses queixes relatives a l'aplicació de sancions als alumnes en l'àmbit escolar. La convivència als centres docents és un bé que cal preservar i les actuacions contràries a la convivència comeses pels alumnes han de ser objecte de resposta per part de les escoles, resposta que s'ha de donar en el marc de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC), i del Decret 102/2010, de 3 d'agost, d'autonomia dels centres educatius.

L'exigència del compliment de les garanties del procediment constitueix el marc referencial dins el qual els centres han d'exercir la seva autonomia i la seva autoritat. Aquesta autoritat s'ha d'exercir amb ple respecte dels drets de tots els membres de la comunitat educativa, incloent-hi el dret a reclamar l'obertura d'un expedient disciplinari, a formular els recursos previstos en la normativa i, si escau, a adreçar-se al Síndic de Greuges (Q 07741/2011).

Pel que fa al contingut de les sancions, les queixes també posen de manifest que alguns centres recorren freqüentment a l'aplicació de sancions com ara la suspensió del dret a assistir al centre o fins i tot la inhabilitació definitiva per cursar-hi estudis, en detriment de mesures reparadores o altres mesures que són infrutilitzades.

En l'aplicació de mesures disciplinàries manca un ús més alt de les mesures reparadores i educatives

Cal tenir present que aquestes mesures plantegen el perjudici acadèmic que comporta la pèrdua de setmanes de classe i l'escàs impacte educatiu que generen aquestes sancions. En aquest sentit, la LEC estableix, en l'article 36.2, que la imposició de mesures correctores i sancionadores ha de tenir per finalitat contribuir al manteniment i la millora del procés educatiu dels alumnes. D'altra banda, el Decret d'autonomia dels centres afegeix que "sempre que sigui concordant amb aquesta finalitat, la mesura correctora ha d'incloure alguna activitat d'utilitat social per al centre".

En les queixes rebudes al Síndic es troba a faltar un ús més alt de les mesures d'ús social i, en canvi, una utilització recurrent de les expulsions. Aquesta pot ser una via que facilita la gestió dels centres, però no sembla la més adequada (fora dels supòsits més greus) des de la perspectiva de la millora del procés educatiu de l'alumnat.

Cal assenyalar que en alguns dels casos d'expulsió el Síndic ha constatat, a més, l'existència de retards en l'assignació de plaça al nou centre, que poden arribar a unes quantes setmanes. Amb motiu d'una d'aquestes queixes, el Síndic ha suggerit al Consorci d'Educació de Barcelona que adopti mesures per escurçar aquest termini, de manera que s'asseguri l'escolarització immediata dels alumnes expulsats en un altre centre, si cal, condicionant l'aplicació de la sanció al fet que tinguin plaça en un altre recurs.

Els centres no haurien de sancionar els alumnes per fets atribuïbles als seus progenitors o tutors

Pel que fa a les garanties del procediment, el Síndic ha observat algunes disfuncions amb relació a l'aplicació de la potestat disciplinària als centres docents. D'una banda, d'algunes queixes rebudes, se'n desprèn l'aplicació de sancions per la comissió de faltes greument perjudicials per a la convivència als centres educatius sense l'obertura d'un expedient disciplinari i sense l'acord que preveu l'article 25.7 del Decret d'autonomia dels centres educatius.

La LEC estableix una tipologia de sancions que es poden aplicar per la comissió de conductes greument perjudicials per a la convivència, que recull l'article 37.3, i que van des de la suspensió del dret a participar en activitats extraescolars o complementàries o a assistir al centre fins a la inhabilitació definitiva per cursar-hi els estudis. L'aplicació d'aquestes sancions, a diferència d'altres mesures correctores, requereix necessàriament l'obertura d'un expedient disciplinari, amb l'excepció dels supòsits en què l'alumne i la família reconeixen de manera immediata la comissió dels fets i accepten la sanció corresponent.

Tanmateix, mesures com ara la prohibició d'assistir a sortides, excursions i colònies, sanció prevista per a les conductes més greus, sovint s'aplica sense obrir expedient i es comunica a les famílies com una mera prohibició d'assistència, de vegades ni tan sols per escrit. L'obertura d'expedient és el mitjà establert en la normativa per garantir l'encert de la decisió i el fet que les famílies i els alumnes puguin fer al·legacions i, si escau, presentar un recurs.

D'altra banda, també a partir de les queixes arribades, s'ha detectat que, en determinats casos, la prohibició d'assistir a les colònies o de fer sortides és conseqüència d'actuacions no atribuïbles als alumnes sinó als progenitors, com, per exemple, els endarreriments en el pagament de la quota de material escolar. Aquests supòsits (aplicació de sancions als alumnes per fets que no els són atribuïbles) incompleixen un dels principis bàsics reconeguts en l'àmbit sancionador, que és el de personalitat de la pena. En aquests casos, el Síndic considera que l'Administració educativa ha de garantir els drets dels alumnes i ha de promoure l'adopció de formes de relació dels centres amb les famílies que no incloguin la sanció als alumnes per fets que no se'ls pot atribuir (Q 04748/2012, Q 05309/2010, Q 07018/2011).

L'adopció de mesures cautelars per part dels centres com a norma habitual suposa una greu afectació dels drets dels alumnes

Pel que fa a l'adopció de mesures cautelars, el Decret d'autonomia dels centres educatius preveu la possibilitat, quan s'incoa un expedient disciplinari, de suspendre provisional-

ment l'assistència a classe per un mínim de tres dies i fins a un màxim de vint dies lectius, mesura que es preveu que sigui adoptada excepcionalment "per tal d'evitar perjudicis majors a l'educació de l'alumnat afectat o a la de la resta d'alumnat del centre".

En alguns casos aquesta mesura s'adopta de manera gairebé automàtica, sense que aparegui una motivació específica que en justifiqui l'aplicació, només en funció de la gravetat de la conducta, i per la seva durada màxima. L'adopció de mesures cautelars per part dels centres suposa una greu afectació dels drets dels alumnes, especialment en els casos en què implica suspendre l'assistència a classe, ja que s'adopta en iniciar-se l'expedient, abans que n'hagi conclòs la tramitació i s'hagi acordat l'aplicació de la sanció. Per aquest motiu, l'aplicació de mesures cautelars hauria de tenir caràcter excepcional i hauria d'estar justificada en cada cas en funció de les circumstàncies que concorrin i no com un avançament de la sanció aplicable.

Finalment, pel que fa a l'aplicació de les sancions, la Llei 30/1992 estableix, en l'article 138, que en els procediments sancionadors la resolució és executiva quan posi fi a la via administrativa. D'acord amb això, les sancions que s'acordi imposar en l'àmbit educatiu per la comissió d'infraccions greument perjudicials per a la convivència s'han d'aplicar un cop s'hagi posat fi a la via administrativa, és a dir, quan hagi recaigut resolució i sigui ferma perquè ha transcorregut el termini per presentar recurs o perquè aquest ha estat resolt pel Departament d'Ensenyament.

Això no obstant, el Síndic ha rebut queixes en què els centres han aplicat les sancions, malgrat haver-hi recursos presentats per les famílies encara pendents de resoldre pel Departament d'Ensenyament, i ha demanat que s'esmenin aquestes situacions i que es deixi sense efecte l'aplicació de les sancions fins que es resolguin les reclamacions presentades.

Queixa 07741/2011

El Síndic va rebre una queixa referida a la sanció imposada a un grup d'alumnes d'una escola de primària pel fet que van embrutar (orinar i escopir) el cotxe d'un mestre. Les sancions acordades pel centre van consistir a: privar-los del temps d'esbarjo el que restava de trimestre (quatre setmanes); privar-los de participar en la festa de Nadal; privar-los de participar com a organitzadors en cap de les festes del curs, i privar-los d'anar de colònies el mes de maig, excepte a un infant que no hi anava, al qual es va privar de tres sortides escolars.

En la queixa s'exposava el desacord amb l'aplicació de les sancions en aquests termes pel fet que no es va tenir en compte que els infants van reconèixer els fets, van demanar disculpes al mestre afectat i anteriorment no havien comès faltes ni conductes contràries a la convivència. Així mateix, s'exposava que en la imposició de les sancions no s'havia tingut en compte que aquestes han de ser proporcionades amb els fets i contribuir al procés educatiu dels alumnes, que les famílies no havien rebut comunicació escrita d'aquestes sancions i que havien estat imposades per un òrgan que no era competent per fer-ho.

El Síndic, un cop analitzada la resposta del Departament d'Ensenyament, va assenyalar, abans que res, que les conductes protagonitzades pel grup d'alumnes del centre eren reprovables i que havien de ser objecte de sanció per part de l'escola. Això no obstant, també va considerar que el centre havia aplicat directament les sancions, sense incoar un expedient (aquesta situació va ser esmenada posteriorment); a l'hora de graduar les sancions no es va tenir en compte la manca d'antecedents dels alumnes; se'ls van imposar múltiples sancions pels mateixos fets, la qual cosa contravé el principi que ningú no pot ser castigat dues vegades pel mateix fet; en algunes de les sancions la durada va excedir el període màxim que preveu la normativa, i es va aplicar automàticament, abans que hi hagués acord de les famílies o acord d'inici d'expedient.

Per això, el Síndic va suggerir que:

- Es revisés la tramitació d'aquestes sancions i es donés instruccions al centre i a la Inspecció perquè s'adeqüés la tramitació d'expedients sancionadors als termes que preveu la normativa.
- Es deixessin sense efecte les sancions pendents d'aplicar al grup d'alumnes a causa de les irregularitats detectades i pel fet que tots ells ja havien estat sancionats.

Aquests suggeriments no van ser acceptats pel Departament d'Ensenyament.

Retards en la resolució i el cobrament de beques destinades a l'alumnat universitari

Enguany s'han presentat nombroses queixes amb relació al retard en el cobrament de les beques ja concedides d'acord amb els criteris establerts en la convocatòria del Ministeri d'Educació de beques de caràcter general i de mobilitat per a l'alumnat universitari per al curs 2011/2012.

El Síndic va demanar informació a la Secretaria d'Universitats i Recerca sobre la data en què preveia fer efectives les beques concedides i els motius de la dilació a l'hora de fer-ne el pagament un cop ja dictada la resolució. Cal fer esment de la finalitat de les beques, que és facilitar l'accés i la consecució dels estudis universitaris durant el curs 2011/2012, finalitzat en el moment en què es van plantejar la major part de les queixes.

La Secretaria d'Universitats i Recerca ha informat el Síndic que en la major part dels casos, la beca general i de mobilitat per al curs 2011/2012, ja concedida i pendent d'abonar en el moment en què es van presentar les queixes, s'ha fet efectiva en el període comprès entre el final del mes d'agost i el final del mes de setembre d'enguany.

No obstant això, i tot i haver demanat informació sobre aquesta qüestió, el Síndic està pendent que la Secretaria d'Universitats i Recerca l'informi dels motius pels quals ha hi hagut dilació en molts d'aquests pagaments.

D'altra banda, s'han presentat algunes queixes que plantejaven el retard en la resolució d'ajudes

convocades per la mateixa Agència de Gestió d'Ajudes Universitàries i d'Investigació (AGAUR) respecte del termini de resolució establert en les mateixes bases de les convocatòries. També la Llei de finances públiques de Catalunya i la Llei general de subvencions estableixen un termini màxim de sis mesos per emetre la resolució des de la finalització del termini de presentació de sol·licituds.

El Síndic ha demanat que es garanteixi el compliment del termini de resolució en les convocatòries d'ajuts

En aquests casos, la Secretaria d'Universitats i Recerca ha esgrimit com a motius del retard en l'emissió de la resolució, d'una banda, el context econòmic actual, que requereix que totes les convocatòries que afecten el pressupost de l'any següent passin una sèrie de tràmits i verificacions que garanteixin la disponibilitat pressupostària, i, de l'altra, el temps requerit per establir el càlcul que determina el finançament de la convocatòria en qüestió.

El Síndic no qüestiona els requisits i els paràmetres establerts en les convocatòries per als ajuts destinats a l'alumnat universitari i la recerca. Tot i això, sí que ha demanat que, en la mesura que sigui possible, es prevegin les circumstàncies que poden dificultar la resolució en el termini establert i que s'hi adequin les dates de la convocatòria per poder garantir el compliment del termini de resolució establert en tots els casos.

Queixa 00339/2012

La persona interessada es queixa que, un cop transcorregut el termini de resolució establert en la convocatòria de beques per a estades de recerca a l'estranger, publicada en el DOGC de 12 de juliol de 2011, aquesta encara no s'ha resolt. El Síndic sol·licita informació a l'AGAUR per conèixer la previsió de resolució de la convocatòria i els motius de la dilació.

L'AGAUR comunica al Síndic la publicació de la resolució de 2 de febrer de 2012, de la convocatòria de beques per a estades de recerca fora de Catalunya, en què s'atorga un ajut a la persona interessada.

El context econòmic actual, i el consegüent requeriment que totes les convocatòries que afecten el pressupost de l'any següent passin una sèrie de tràmits i verificacions que garanteixin la disponibilitat pressupostària, s'argüeixen com a motiu del perquè la convocatòria s'ha resolt fora del termini legalment establert. Tot i la resolució de l'objecte de la queixa, el Síndic s'adreça al Departament d'Economia i Coneixement i demana que es garanteixi el termini de resolució establert en les convocatòries. El coneixement de les dificultats que comporta la crisi econòmica actual quant a la gestió de les convocatòries d'ajudes exigeix a l'Administració que, en previsió d'aquestes circumstàncies, hi adequi les dates i els terminis establerts.

La reclamació dels resultats de les proves d'accés a la universitat i el procés de matrícula universitària

Enguany s'han presentat algunes queixes que denunciaven la situació de desavantatge en què es troben alguns estudiants que opten per presentar una reclamació pel desacord amb els resultats obtinguts a les proves d'accés a la universitat (PAU) respecte d'altres estudiants que han optat per no fer-ho.

Alguns estudiants que han presentat una reclamació o sol·licitud de doble correcció, tot i haver aconseguit millors qualificacions a les proves d'accés a la universitat, accedeixen a horaris, assignatures optatives i, fins i tot, campus on cursar els estudis universitaris posteriorment que els que no n'han presentat cap.

Aquesta situació esdevé dissuasòria a l'hora de decidir si es presenta una reclamació o sol·licitud de doble correcció respecte d'una avaluació poc satisfactòria amb relació a les expectatives de l'estudiant. A més, contravé els principis de publicitat, igualtat, mèrit i capacitat que han de regir les condicions per a l'accés als ensenyaments universitaris oficials de grau i els procediments d'admissió a les universitats públiques espanyoles.

El problema s'origina en el solapament que hi ha entre les dates de resolució de la reclamació o sol·licitud de doble correcció presentades, les dates en què es fan les assignacions de places i els terminis de matrícula a la universitat.

Cal que es respectin els principis de mèrit, capacitat, igualtat i publicitat en el procés d'accés i matrícula a la universitat

Així, a la primera assignació de la convocatòria de juny d'enguany, el 12 de juliol, hi figuraven els estudiants que no haguessin presentat cap sol·licitud de doble correcció i haguessin obtingut la primera preferència assenyalada d'acord amb la qualificació de les proves d'accés a la universitat. A l'assignació definitiva del 18 de juliol, ja hi figuraven els

estudiants que, després d'obtenir el resultat de la doble correcció sol·licitada, i també de les reclamacions, poguessin ser assignats d'acord amb aquesta qualificació a la seva primera preferència.

El termini de matriculació per als estudiants que van obtenir la primera preferència en la primera assignació en la convocatòria de juny va ser del 16 al 20 de juliol. En canvi, per als estudiants que van sol·licitar doble correcció o que accedien a la seva primera preferència després de la resolució de la reclamació a la comissió organitzadora de les PAU, la data de matrícula va ser el dia 20 de juliol.

Durant aquest primer termini de matriculació els estudiants que accedeixen en la primera assignació a la seva primera preferència escullen, en molts casos, i d'acord amb la gestió del procés de matriculació que estableixi la universitat, horaris, assignatures optatives i fins i tot el campus on cursar els estudis.

S'ha d'adaptar el calendari de preinscripció i matrícula universitàries als terminis per resoldre les sol·licituds de doble correcció de les PAU

El dia 20 de juliol van formalitzar la matrícula els estudiants a qui se'ls havia resolt la sol·licitud de doble correcció o que havien millorat amb la reclamació presentada la qualificació obtinguda i podien accedir a la seva primera preferència. En molts casos, aquests només van poder escollir les opcions d'horaris, assignatures i campus restants, independentment de la qualificació obtinguda.

Atesa aquesta situació, la informació rebuda i la normativa vigent, el Síndic ha fet arribar una sèrie de recomanacions al Departament d'Economia i Coneixement perquè es respectin els principis de mèrit, capacitat, igualtat i publicitat en tot el procés d'accés i de matrícula a la universitat.

El sistema de reclamacions contra els resultats de les proves d'accés a la universitat està previst en el Reial decret 1892/2008, de 14 de novembre, pel qual es regulen les condicions per a l'accés als ensenyaments universitaris oficials de grau i els procediments d'admissió a les universitats públiques espanyoles. Aquesta

normativa, de caràcter estatal, s'accepta i s'adopta en l'àmbit català. El Síndic ha demanat a l'Administració catalana, no obstant això, que s'agiliti al màxim el procés de resolució de les sol·licituds de reclamació i doble correcció de les PAU.

La fixació del calendari de preinscripció i matrícula universitàries, l'adopta la Junta del Consell Interuniversitari de Catalunya. Atesa la situació constatada, el Síndic suggereix que s'adapti el calendari de preinscripció i matrícula universitàries als terminis necessaris i establerts per la normativa vigent per sol·licitar i resoldre les sol·licituds de reclamació i doble correcció.

D'altra banda, el Síndic entén que també forma part de la funció del Consell Interuniversitari de Catalunya vetllar perquè en el procés d'accés i de matrícula a la Universitat es respectin els principis de mèrit, capacitat, igualtat i publicitat. Tot i l'autonomia universitària en la gestió de la matrícula, la preferència en l'elecció d'horaris, assignatures optatives i campus s'ha de fer també d'acord amb la qualificació final obtinguda a les PAU.

Finalment, es demana que es garanteixi una informació acurada i detallada als estudiants sobre les opcions de presentar reclamacions i sol·licituds de doble correcció a les PAU.

Queixa 05285/2012

La persona interessada, professora de secundària, posa de manifest que alumnes que han obtingut pitjors qualificacions a les proves de selectivitat tenen prioritat en l'elecció de campus, assignatures i horaris pel fet de no haver presentat cap reclamació respecte d'altres que sí que ho han fet.

El Síndic va demanar informació a la Secretaria del Consell Interuniversitari de Catalunya sobre el funcionament de la preinscripció universitària per a les persones que han optat per presentar reclamacions sobre els resultats de les PAU.

Atesa la informació rebuda, el Síndic fa arribar al Departament d'Economia i Coneixement una sèrie de suggeriments perquè el procés de resolució de les sol·licituds de reclamació i doble correcció dels resultats de les PAU sigui més àgil i s'adaptin els calendaris de preinscripció i matrícula universitàries a la data de resolució de les reclamacions presentades.

Així mateix, el Síndic suggereix que, tot respectant el principi d'autonomia universitària, es vetlli perquè també en l'àmbit universitari es respectin els principis de mèrit, capacitat, igualtat i publicitat en el procés de matrícula i es garanteixi una informació detallada sobre aquestes qüestions.

Actuacions d'ofici

AO 00475/2012
En tramitació

Supressió d'ajuts públics a les escoles de música municipals

Arran de la suposada reducció dels ajuts de l'Administració a les escoles de música municipals, i tenint en compte els possibles efectes sobre la igualtat d'oportunitats d'accés a aquests serveis educatius, el Síndic considera convenient obrir una actuació d'ofici per estudiar aquesta qüestió.

AO 00897/2012
En tramitació

Revisió dels criteris de funcionament de les escoles bressol municipals de Barcelona

Arran de la revisió dels criteris de funcionament de les escoles bressol municipals de Barcelona, i en vista que aquests canvis poden incidir en la qualitat del servei i en el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, el Síndic decideix obrir una actuació d'ofici.

AO 01082/2012
En tramitació

Ajornament indefinit de les subvencions que atorga el Departament d'Ensenyament per al funcionament de les escoles bressol municipals

Atès que l'ajornament indefinit de les subvencions que atorga el Departament d'Ensenyament per al funcionament de les escoles bressol municipals té una greu incidència en el finançament de la xarxa d'escoles bressol de titularitat pública i en el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats dels infants, el Síndic decideix obrir una actuació d'ofici.

AO 02134/2012
En tramitació

Estat de manteniment de la SES de Salt

El Síndic obre una actuació d'ofici per estudiar el possible deficient estat de manteniment de la SES de Salt, del qual s'ha tingut coneixement per mitjà d'un membre del Consell Assessor Jove.

AO 02856/2012
Finalitzada

Èxode d'escolars a Aitona

Arran del tancament del col·legi privat d'Aitona, i del fet que moltes famílies optaran per preinscriure els seus fills fora del municipi per la situació de segregació de l'escola pública d'Aitona, el Síndic obre una actuació d'ofici per analitzar aquest cas.

AO 02857/2012
En tramitació

Aules amb ràtios per sobre de la norma a Barcelona

El Síndic decideix obrir una actuació d'ofici per valorar la possible vulneració dels drets dels infants, arran de la notícia que a Barcelona hi ha quasi 400 aules amb augmentos excepcionals de ràtio.

AO 02858/2012
En tramitació

Ús lectiu de les activitats complementàries dels centres concertats

Atès que s'ha tingut constància que hi ha alumnat escolaritzat en centres concertats que té dificultats per sufragar el cost de l'hora complementària i que, per aquest motiu, no roman al centre durant l'activitat, el Síndic obre una actuació d'ofici per estudiar la possible vulneració dels drets dels infants.

AO 03578/2012
En tramitació

Reial decret 14/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu

Arran de l'aprovació del Reial decret 14/2012, de 20 d'abril, de mesures urgents de racionalització de la despesa pública en l'àmbit educatiu, que preveu ampliar fins a un 20% les ràtios d'alumnat per grup, i atès que aquesta situació pot condicionar el dret a una educació de qualitat i en igualtat d'oportunitats dels infants, el Síndic ha decidit obrir una actuació d'ofici.

AO 03818/2012
Finalitzada

Esfondrament del sostre d'una escola de Barcelona

Arran del despreniment d'un fals sostre en una escola de Barcelona en obres, que ha provocat ferits entre l'alumnat del centre, el Síndic ha obert una actuació d'ofici.

AO 04924/2012
Finalitzada

Tancament d'unes escoles de Barcelona

El Síndic obre una actuació d'ofici per estudiar el tancament, a causa de motius econòmics, d'unes escoles de Barcelona i les conseqüències per a les persones afectades.

AO 05113/2012
En tramitació

Renúncia d'unes AMPA a gestionar quatre menjadors per manca de cobrament de les subvencions

El Síndic obre una actuació d'ofici per estudiar la renúncia dels AMPA de quatre escoles de Lleida a gestionar quatre menjadors per manca de cobrament de les subvencions i les conseqüències que pot tenir en l'alumnat.

AO 05114/2012
Finalitzada

Tancament d'escoles bressol de diferents municipis

Arran del tancament de diverses escoles bressol de diferents municipis a causa de les retallades, el Síndic obre una actuació d'ofici per estudiar les possibles conseqüències per al dret a l'educació en igualtat d'oportunitats.

AO 05115/2012
En tramitació

Segregació escolar a Salt

Arran de la reunió mantinguda amb la coordinadora de les AMPA, es constata una problemàtica diversa (fugida de les famílies a escoles d'altres municipis, distribució desigual de l'alumnat amb necessitats educatives específiques, gran mobilitat entre centres educatius) relacionada amb la segregació escolar al municipi. Per estudiar amb deteniment aquesta qüestió, el Síndic decideix obrir una actuació d'ofici.

AO 05116/2012
Finalitzada

Manca de funcionament del menjador en una escola del Prat

El Síndic ha tingut coneixement de la manca de funcionament del menjador en una escola del Prat, mentre no va arribar la transferència dels ajuts del menjador. Per estudiar la possible vulneració de drets dels infants, el Síndic decideix obrir una actuació d'ofici i analitzar aquesta qüestió.

AO 05305/2012
En tramitació

Segregació escolar de l'alumnat gitano a Catalunya

Arran de la publicació d'un informe de la Fundació Mario Maya i de l'Associació de Dones Gitanes sobre la segregació escolar de l'alumnat gitano, el Síndic decideix iniciar una actuació d'ofici per estudiar la situació d'aquest alumnat.

AO 06190/2012
En tramitació

Segregació escolar a Calonge

Davant les diferències de composició d'alumnat de les escoles de Calonge, el Síndic decideix obrir una actuació d'ofici per estudiar la segregació escolar al municipi.

AO 06322/2012
En tramitació

Supressió de colònies escolars per als infants

Arran de la supressió de les colònies escolars en alguns centres a causa de la reducció de personal educatiu i de suport, i tenint en compte la importància educativa de les colònies escolars per als infants i per als projectes educatius dels centres, el Síndic ha decidit obrir una actuació d'ofici.

AO 06697/2012
En tramitació

Menors sense llibres i material escolar

Arran de la constatació que moltes famílies no poden fer-se càrrec de la compra de llibres i de material escolar, el Síndic decideix obrir una actuació d'ofici per analitzar aquesta qüestió i l'actuació de les administracions afectades.

AO 06916/2012
En tramitació

Absentisme escolar a Badalona

Arran de l'augment de l'absentisme escolar a Badalona, a causa dels efectes de la crisi econòmica, el Síndic decideix iniciar una actuació d'ofici per estudiar aquest assumpte i l'actuació de les administracions afectades.

AO 07023/2012
En tramitació

Segregació escolar a Tarragona

A partir d'unes queixes, es detecta una situació de segregació escolar al municipi de Tarragona. Atès que això vulnera el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats, el Síndic decideix obrir una actuació d'ofici.

AO 07175/2012
En tramitació

Nova zonificació escolar a Manresa

El Síndic obre una actuació d'ofici per analitzar els efectes que pot tenir la nova zonificació escolar a Manresa sobre el dret a l'educació en igualtat d'oportunitats.

AO 07176/2012
En tramitació

Beques a estudiants de formació professional

El Síndic decideix obrir una actuació d'ofici per estudiar la manca de pagament de les beques a alumnes de formació professional.

AO 07570/2012
En tramitació

Integració de centres

Arran de les queixes rebudes sobre la integració d'alguns centres, el Síndic obre una actuació d'ofici per analitzar les integracions de centres que s'han fet durant aquest curs.

AO 07571/2012
En tramitació

Frau en l'empadronament

El Síndic obre una actuació d'ofici per estudiar una solució consensuada i adequada al problema plantejat amb el fals empadronament per a l'accés als centres.

AO 07572/2012
En tramitació

Programació de l'oferta de Gavà

Arran del tancament d'un grup de P3 en una escola de Gavà, el Síndic decideix obrir una actuació d'ofici per analitzar la programació de l'oferta al municipi.

AO 07573/2012
En tramitació

Criteris per dictaminar les necessitats educatives específiques

Davant l'heterogeneïtat a l'hora d'aplicar els criteris per dictaminar les necessitats educatives específiques, el Síndic obre una actuació d'ofici per estudiar aquest assumpte.

AO 07742/2012
En tramitació

Regulació del dret de vaga de l'alumnat dels centres docents

Arran d'algunes consultes rebudes sobre el dret de vaga de l'alumnat, el Síndic obre una actuació d'ofici per analitzar aquesta qüestió.